

Jiří Klokočka, Ing. arch. Akad. arch. Ir.

České vysoké učení technické
Fakulta architektury

Technická univerzita Liberec
Fakulta umění a architektury

POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE
paní Ing. arch. Kristýny Staré
České vysoké učení technické Praha, Fakulta architektury

Rozvíjení vztahu ke krajině a možnosti primárního vzdělávání

Poznámka:

Předem úvah o disertační práci paní Kristýny Staré bych váženého čtenáře rád upozornil na dva aspekty, které hrají roli v mém osobním přístupu a zpracování posudku. Za prvé, že jsem se při formulaci posudku řídil především všeobecnými zásadami zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách. Tam jsou jasně formulována kritéria, jako je přínos nových vědeckých poznatků. Za druhé, že moje současná pozice – můj český původ, ale celý osobní i profesní a pedagogický život v Belgii – mi umožňuje srovnávat úroveň podobných studií, projektů a prací v obou našich zemích. To je v dnešním kontextu internacionalizace a harmonizace evropských a světových škol architektury čím dál důležitější hledisko, na druhou stranu to bezesporu ovlivňuje mé posuzování, hlavně podle tamních standardů.

Posudek disertační práce:

Hned na počátku, a jako hlavní odborný dojem z celé disertační práce paní Kristýny Staré, bych chtěl vyjádřit svůj obdiv a ocenění profesionality, se kterou je práce zpracována. Pokud tedy v následujícím posudku zazní nějaká otázka nebo kritická poznámka, nepřevažují tyto v žádném případě celkové pozitivní hodnocení.

Stěžejním tématem disertační práce je velmi aktuální – integrace fenoménu krajiny, ale i architektury a urbanismu, do výuky na základních školách. Ambicí této integrace je pak podpora základního vzdělávání vedoucího k uvědomělé, gramotné a občansky angažované společnosti.

Disertační práce je výzkumem možností, jak podpořit a rozvíjet vztah dětí školního věku ke krajině prostřednictvím relevantních témat do kurikula primárního vzdělávání. Tento výzkum se koncentruje na české prostředí, ale srovnává i se zahraničními modely.

Metodou vlastního výzkumu jsou kvalitativní i kvantitativní parametry aplikovaného společensko-vědního výzkumu. Hlavním zdrojem dat jsou polostrukturované rozhovory s reprezentativní skupinou aktérů. Tato data analyzuje a interpretuje autorka podle principů zakotvené teorie. Výsledkem srovnání a hodnocení těchto dat lze situovat ve třech rovinách. Jednak v systému návrhů opatření potřebných pro zvyšování povědomí laické veřejnosti o

těchto tématech a jejich začleňování do školního vzdělávání, za druhé, v opačném směru, přínosy pro pedagogy oborů architektury a urbanismu pro zvýšení jejich zájmu o krajinu a konečně jako definice limitů tohoto výzkumu jako základu pro výzkum navazující.

O struktuře disertační práce nejlépe svědčí uvedený obsah práce (str. 12 a 13). Práce je rozdělena do šesti základních výzkumných kapitol, následují závěrečná zjištění a příležitosti k dalšímu rozvoji tématu. Konečně jsou uvedeny diskuse a resumé. Disertační práce je doplněna přílohami, použitou terminologií a vyčerpávající a kompletní bibliografií.

Úvod disertační práce je pro mě velmi zajímavou a determinující částí, která obsahuje definice základních vizí, aplikovaných tezí a pojmů. Úvod tak předznamenává obsah celé disertační práce a přístupu k hlavním tématům. Tvoří tak souhrn a rámec pro vypracování celé práce a reprezentuje zároveň i její ambice.

Ve druhé kapitole – teoretický rámec – se dovídáme vlastně nejvíc o občanské společnosti samotné, jejích sociálních transformacích a jejích vnímáních a přístupech ke krajině. Ve druhé části jsou pak zevrubně pojednány postupy a výukové metody při vzdělávání. Na tuto kapitolu přímo navazuje Vědecké poznání tématu implementace oboru architektura a urbanismus do vzdělávání.

Ve čtvrté kapitole jsou uvedena východiska výzkumu a výzkumné otázky, jeho cíle a ambice. Za velmi zajímavé považuji definice rostoucího odstupe mezi člověkem a jeho prostředím a posunu hodnotových měřítek jako důvod postupného abstrahování společnosti na úroveň jedinců, účelově a dočasně propojovaných do systému sítí, využívajících informaci jako mocenský prostředek. Předmětem je výzkum problematiky vzdělávání, výchovy a osvěty v tomto kontextu.

Nesmírně zajímavá je pak samotná metodologie výzkumu i závěrečný průběh a zjištění výzkumu, shrnující polostrukturované rozhovory a z nich plynoucí závěry. Tyto kapitoly obsahují názory respondentů a jejich doporučení. To vše je ilustrováno implementací celé řady vzdělávacích programů. Ty se zabývají elementárními prvky od architektury až po urbanistické kompozice města.

V sedmé kapitole dochází autorka k závěrečným zjištěním. Zde je shrnut celý výzkum a jsou formulována doporučení a navrhovány systémové změny v pedagogických přístupech základních škol. To znamená definice základních principů, které jsou v edukační praxi podmínkou účelnosti a efektivity poznatků oboru architektura a urbanismus využívaných k rozvíjení vztahu ke krajině. Tyto principy jsou destilovány z individuálních rozhovorů s pedagogy a dalšími odborníky, z jejich názorů a zkušeností.

Disertační práce a tedy výzkum tématu dále uvádí možnosti a směry navazujících výzkumů. V celkovém shrnutí je jasným a pochopitelným způsobem formulována syntéza celého výzkumu. Přílohy, terminologický slovník a bibliografie uzavírají disertační práci. Tím také disertační práce odpovídá všem formálním aspektům vědecké práce na akademické úrovni.

Několik otázek:

Při studiu předkládané disertační práce jsem se nemohl ubránit několika dojmům. Ty se však netýkají obsahu práce, ani použitých metodik. Jsou jaksí ležící mimo. První z nich je otázka, patrně pramenící z českého kontextu, totiž proč je vytvářeno tak příkré rozhraní mezi urbanismem a krajinou? V mé druhé domovině je to chápáno jako jeden, nedělitelný celek.

Druhá poznámka se týká praktické implementace závěrů disertační práce. S těmito závěry nelze než souhlasit, ale je v České republice dostatek pedagogů na úrovni základního vzdělávání, kteří si celou problematiku dostatečně uvědomují? A konečně jedinou kritickou připomínku vidím v otázce sebekritické reflexe, běžné součásti vědeckovýzkumné práce, ve které je autorem/autorkou vyhodnoceno, do jaké míry se podařilo výzkumné otázky odpovědět, jinými slovy je hodnocen vztah ambice disertační práce / její výsledek.

Závěrečné hodnocení:

Na závěr bych rád poznamenal, že formulace posudku byla pro mě nadměru zajímavá, ale nelehká práce. Zajímavá, protože práci číst a studovat bylo pro mě opravdovým a poučným potěšením, nelehká, protože oponentura by měla být kritická a hledat případné slabiny práce, ale já jsem prakticky žádné nenašel.

Nejvýznamnějším aspektem podle mého soudu je fakt, že autorka velmi aktivně výzkum celou práci vede, interpretuje jeho výsledky a svým osobním přínosem posouvá celou tuto tematiku daleko dál, než je současný stav věcí. Nejedná se tedy v žádném případě jen o jakýsi inventář názorů jiných.

Z celé práce na mě dýchá angažovanost a snaha o lepší, slušnější společnost. V tomto případě o pozitivní vztah k prostředí, ve kterém žijeme.

Proto hodnotím disertační práci Kristýny Staré jako výbornou, až vynikající. Podle mého názoru je úroveň disertační práce nadprůměrná a odpovídá požadovaným akademickým principům. I po formální stránce nevidím jedinou kritickou výtku.

Práce ilustruje vysokou úroveň autorčiny expertízy, erudice a zkušeností i široké spektrum přístupů. Je řešena na vysoké odborné úrovni. Znalost řešené problematiky doktorandkou je vynikající, samotná práce – výsledky výzkumu – jsou využitelné nejen při formování pedagogů i v pedagogické činnosti samotné, ale též v přípravě budoucích architektů, jejich praxi či v rozvíjení odborné diskuse a podpory v souvislosti s implementací Politiky architektury a stavební kultury ČR. Práce též otevírá otázku, v zahraničí běžnou, a to přímou účast dětí v plánovací praxi.

A jen na okraj z mé osobní zkušenosti: problematika rozvíjení vztahu k architektuře, urbanismu a krajině a možnosti primárního vzdělávání je aktuální i na univerzitách v mnoha západních zemích. Nikde jsem se však zatím nesetkal s tak uceleným výzkumem tohoto tématu, jako je předkládaná disertační práce Kristýny Staré.

Předložená disertační práce splňuje podle mého názoru všechny podmínky kladené na udělení akademické hodnosti doktor a titulu Ph.D..

Doporučuji disertační práci k dalšímu řízení.

Waregem / Praha, 28. dubna 2019

Jiří Klokočka

Henri Lebbestraat 5, 8790 Waregem

jiri.klokočka@fa.cvut.cz

jiri.klokočka@telenet.be

jiri.klokočka@gmail.com